

V. FEJEZET.

**Az őrskörlet és a határátlépés, valamint a határszéli
szolgálat szabályozása.**

Őrskörlet és csendőrkerületi terület átlépése.

149. §.

Egyik m. kir. csendőr-őrskörletből a másikba, valamint az I.—VI. számú m. kir. csendőrkerületek területén az egyik csendőrkerület területéről a másikba való átlépés meg van engedve.

Horvát-Szlavonországok területére való átlépés és
vizsont.

150. §.

Ha m. kir. csendőr Horvát-Szlavonországok területén, vagy vizsont m. kir. horvát-szlavon csendőr (szűkebb értelemben vett) magyar területen kénytelen büntetendő cselekmény elkövetőjét üldözni, magát előbb az illető horvát-szlavon, vagy vizsont magyar közigazgatási, illetve helyi hatóságnál bemutatni és ha az üldözöttet elfogta, azt ugyanazon hatóságnak további eljárás, illetve a további eljárásra hivatott hatósághoz való átkísérés végett azonnal átadni és,

ha az üldözés felhívás vagy megkeresés folytán történt, erről a felhívást, vagy megkeresést intézett hatóságnak jelentést tenni, illetve értesítést adni tartozik.

A fentebb említett közigazgatási vagy helyi hatóságnál való bemutatkozás csak azon esetben tehető meg utólagosan, ha az előleges bemutatás által az üldözés eredménye kockázttá lenne, p. o. ha az üldözött ilyképen az elfogatás alóli menekülésre, a büntetendő cselekmény nyomainak megsemmisítésére, vagy részesekkel való összebeszélésre, vagy a vizsgálat eredményének más módon való meghiusítására időt nyerne.

Egyébiránt a m. kir. csendőrök a horvát-szlavon közbiztonsági közegeknek és ezek viszont a magyar közegeknek, ha erre felkérletnek, lehetőleg segédkezet nyújtani tartoznak.

Üldözések a monarchia másik államának határán túl,

151. §.

A monarchia másik állama határainak külön parancs, felhívás vagy engedély nélküli átlépése a csendőrségnek, a határátlépés tekintetében megtörtént külön megállapodások értelmében, kivételesen meg van engedve, a büntető törvények és a közbiztonság megóvása érdekében kiadott rendeletek ellen vétők közvetlen üldözése és elfogása céljából, a következő feltételek alatt, u. m. hogy

a) az üldöző csendőrök magukat szigorúan az illető állam törvényeihez tartásák;

b) szolgálati ténykedésüket az illető terheltek üldözésén, illetőleg elfogásán túl ne terjeszszék;

c) a terheltnek üldözése alkalmából a magyar állam határát átlépő csendőrök magukat a határhoz legközelebb fekvő községben (helységben) a közbiztonság fentartására hivatott cs. kir. hatóságnál, vagy cs. kir. csendőr-őrsnél és ha ilyen helyben nincsen, a községi előljáróságnál bemutatassák oly célból, hogy azon kérdésre nézve, ki eszközölje a további üldözést és ez miképen fogyanatosittassék, megegyezés jöjjön létre.

Ily üldözés alkalmával a monarchia másik állama területén elfogott egyén, az ottani illetékes hatóságnak adandó át.

Ha cs. kir. csendőrök a monarchia másik államának területéről a magyar korona területére jöve, valamely m. kir. csendőr-őrsparancsnokságnál jelentkeznek, ezen parancsnok, vagy helyettese a közigazgatási hatóságnak, ha ez helyben van, erről rögtön szóbeli jelentést tenni, ha ez pedig nem lehetséges, vagy közigazgatási hatóság helyben nincsen, az üldözés folytatása végett a kellő intézkedéseket megtenni és az esetet, valamint az eredményt a közigazgatási hatóságnak azonnal, saját csendőr szakasparancsnokságának pedig az »Eseményi jelentés«-ben jelenteni tartozik.

Az államhatár átlépése más esetekben.

152. §.

Magyarország határának külön parancs, illetve felhívás vagy engedély nélkül szolgálatban vagy szolgálaton kívül való átlépése, a csendőrségnek szigorú büntetés terhe alatt tilos. Ezen tekintetben kivételnek csak akkor és annyiban van helye, a mikor és a mennyiben ezt a 151. §-ban foglalt rendelkezések,

vagy a szomszédos külföldi államokkal létrejött cartellszerződések, melyek a csendőr kerületi-parancsnokságoknak, a csendőrséggel való közlés végett, részletesen tudtul adatnak, megengedik.

E tárgyban az 1888. évi XIV. t.-cz. alapján kiadott »Határőrizeti utasítás« rendelkezései is mérvadóak.

Határszéli szolgálat.

153. §.

Ha a csendőrség az ország határszélén teljesít szolgálatot, kiváltképen az útlevelrendészeti szabályok kezelésére kell fokozott figyelmet fordítania és leginkább arra felügyelnie, hogy csavargók, kémek vagy a biztonságra egyébképen veszélyes egyének belopódzása lehetőleg megakadályoztassék.

Ha a határszélen való portyázás alkalmával csempészek vagy a vámszabályok egyéb áthágói találatnak, azok a legközelebbi vám- vagy pénzügyi hatósághoz kísérendők; ha azonban az illető büntetőbiróságilag üldözendő vagy más, mint vám- vagy jövedéki kihágási eljárás alá eső tett elkövetésével terheltetik, őt a vizsgáló birónak, illetve a közelebb eső járásbiróságnak, egyéb esetekben a közigazgatási hatóságnak kell átadni.

A magyar-román határt útlevel vagy igazolvány nélkül átlépő egyéneket, kiknél elvámolás alá eső tárgyak *nem* találatnak és a kiket a pénzügyőrség, vám- vagy belépő állomás-hivatal, esetleg közigazgatási hatóság kirendeltségei letartóztattak, az ott helyben állomásozó, vagy a közelben levő csendőrőrs köteles átvenni és az illetékes főszolgabíróhoz (rendőrkapitányhoz) kísérni; köteles egyúttal, minden 24 órában egy-

szer a vámhivatal, illetve pénzügyőrségnek, vámolás, illetve jövedéki elbírálás szempontjából, átadott egyének közül azokat, kiknek ügye a jelzett szempontból már letárgyaltatott, szintén átvenni és ugyancsak az illetékes közigazgatási hatóság székhelyére kísérni.

Egyébként pedig a »Határőrizeti utasítás«-ban foglalt rendelkezések szerint kell eljárni.

VI. FEJEZET.

A katonai hatóságokhoz való viszony, az azokkal való érintkezés, a katonai egyénekek, valamint a sorozás elől megszököttekkel szemben való eljárás.

A csendőrség viszonya a katonai hatóságokhoz.

154. §.

A csendőrségnek viszonya a katonai (közös hadseregbeli, hadtengerészeti, honvéd és népfölkelő) parancsnokságokhoz, hatóságokhoz és intézetekhez a m. kir. honvédségi »Szolgálati szabályzat« I. része, valamint a jelen utasítás 12. és 13. §§-ai által szabályoztatik.

A csendőrség, nevezetesen a csendőr őrsparancsnokságok, sürgős szükség esetében pedig a csendőrijárőrök és egyes csendőrök is, szolgálati teendőik végzésére a katonai parancsnokságok, hatóságok és intézetek, katonai örök és ügyeletesek támogatását igénybe venni jogosultak; mennyiben kötelesek ez utóbbiak a megkeresésnek vagy felkérésnek saját felelősségük alatt megfelelni, azt a katonai szabályok határozzák meg.

A csendőr őrsparancsnokságok a katonai bíróságok, parancsnokságok, hatóságok és intézetek részéről, a katonai bíróság hatóságának vagy a katonai fegyelmi

fenyítő hatalomnak alávetett egyének elfogására vagy elővezetésére, illetve az ily egyének ellen teljesítendő nyomozó cselekményekre vonatkozó és hozzájuk *közvetlenül* intézett felhívásnak vagy megkeresésnek megfelelni tartoznak. (43. §.)

Ha a késedelem veszélylyel járna, a katonai bíróságok, parancsnokságok, hatóságok és intézetek, valamint oly katonai egyének, kik ahoz, a ki elővezetendő, elfogandó vagy ki ellen nyomozó cselekmény teljesítendő, előljárói vagy felebbvalói viszonyban állanak, ily tárgyú felhívásokat vagy megkereséseket *csendőr-járőrökhöz* vagy a *csendőrörsökön* beosztott egyes *csendőrökhöz közvetlenül* és szóbelileg is intézhetnek.

Szóbeli felhívás vagy megkeresés esetében a *csendőr*ség (*csendőr*) azt kérheti, hogy annak tartalma utólag írásbelileg adassék ki.

A csendőrség érintkezésének módja katonai parancsnokságokkal szemben.

155. §.

A *csendőr*-parancsnokságoknak és *csendőr* egyéneknek, a katonai bíróságokkal, parancsnokságokkal, hatóságokkal és intézetekkel és viszont való érintkezésének módja, a mennyiben jelen utasítás eltérő intézkedéseket nem tartalmaz, az általános katonai szabályok és a *csendőr*ségi »Általános szolgálati határozványok« XII. szakasza által határoztatik meg.

Sürgős szükség esetében, azaz ha a késedelem veszélylyel járna, a *csendőr* őrsparancsnokságok, sőt a *járőrök* és a szolgálatilag fellepett egyes *csendőrök* is, a katonai bíróságokkal, parancsnokságokkal és intézetekkel, katonai őrökkel és ügyeletesekkel és más

katonai egyénekekkel, a szolgálati teendőkre nézve, *közvetlenül* léphetnek érintkezésbe.

Ezen érintkezés, tehát a csendőr parancsnokságokhoz, járőrökhöz és egyes csendőrökhöz intézett felhívások és megkeresések is, rendszerint írásbeliek legyenek; sürgős szükség esetében azonban szóbeliek is lehetnek vagy távbeszélő, távsürgöny útján is történhetnek; szóbeli vagy távbeszélő útján történt felhívások vagy megkeresések esetében, utólag írásban igazolandó, mi volt a felhívás vagy megkeresés tartalma.

Katonai bíróságok, parancsnokságok, hatóságok, intézetek valamint tiszték és ezekhez hasonallásúak a csendőr őrsparancsnokságokhoz, járőrökhöz és egyes csendőrökhöz, ezek szolgálati teendőiket illetőleg, »felhívásokat«, utóbbiak pedig előbbiekhöz »jelentéseket« intéznek.

Nyomozó cselekmények katonai egyének ellen.

156. §.

Ha *tényleges szolgálatban* álló katonai (közös hadseregbeli, hadtengerészeti, honvéd vagy népfölkelő) egyén ellen, akár feljelentés, akár a csendőrség saját észlelése folytán merül fel büntetendő cselekmény gyanuja vagy vádja, a csendőrség csak *kivételesen*, azaz akkor van hivatva az ily egyén ellen a katonai bíróság vagy hatóság (parancsnokság) részéről vett felhívás *nélkül* nyomozni, illetve egyes nyomozó cselekményeket teljesíteni, ha a késedelem veszélylyel járna, p. o. a terheltnek előljáró katonai parancsnoksága nincsen helyben vagy annak intézkedését, az eljárás céljára nézve lényeges hátrány nélkül bevárni nem lehet; minden más esetben a csendőrség arra szoritkozzék, hogy az ily egyénre vonatkozólag nála

tett feljelentést vagy az ily egyén által elkövetett, önmaga által észlelt bűncselekményt haladéktalanul az illetékes katonai parancsnokság tudomására hozza; a vonatkozó jelentés — ha a késedelem veszélylyel járna — a csendőr őrsparancsnokság, sőt az eljáró járőr vagy egyes csendőr által is, *közvetlenül* és szükség esetén szóbelileg, illetve távsürgöny vagy távbeszélő útján teendő meg.

Katonai egyének elfogása.

157. §.

Arra nézve, hogy *tényleges szolgálatban* álló katonai egyének, csendőr egyének, illetve katonai örök jellegével bíró csendőrjárőrök által *mikor* foghatók, illetőleg fogandók el, a m. kir. honvédségi »Szolgálati szabályzat« I. részének 326. pontja*) mérvadó.

*) A m. kir. honvédségi »Szolgálati szabályzat« I. rész 326. pontja szövegének idevágó része a következő:

Ügyeleti tisztek és ügyeleti altisztek, valamint járőrök, őrségek és örök következő esetekben kötelezve vannak, hadapród-tiszthelyettesi vagy ennél alsóbb rendfokozatban álló honvéd(katona) egyéneket elfogni, illetőleg fogságba helyezni:

- a) ha ezen egyéneket büntetteken vagy súlyos vétségeken érik;
- b) ha ily cselekményben őket súlyos gyanu terheli;
- c) ha garázda magaviselet által nyilvános botrányt idéznek elő;
- d) ha az ügyeleti tisztseknek, járőröknek, őrségek és öröknek ezek hatáskörébe eső utasításaikban nem engedelmeskednek, valamint ha ezen közegeket szidalmaznak vagy tettelesen megtámadják;
- e) ha az elfogásra nézve különös parancs lett kiadva;
- f) ha a fegyveres hatalomhoz vagy a csendőrséghez tartozó ellenszegülő és garázdálkodó egyének elfogására hozzájuk a körülmények által igazolt felszólítás intéztetik.

Tiszteket, lelkészeket és tisztviselőket, kik a XI. vagy ennél magasabb rangosztályban állanak, föltétlenül csak az a), d) és e) alatt megjelölt esetekben szabad elfogni; a többi esetekben az elfogás csak tisztek által vezényelt járőrök vagy őrségek közbelépése-, vagy ha valamely, a garázdálkodónál följobbvaló követeli az elfogást, ez utóbbinak közbenjárása mellett fogatosítható.

Az a) és d) esetekben ügyeleti tisztsek, őrségek és örök polgári egyének letartóztatására is kötelezve vannak.

Ezenfelül a csendőrség katonai egyéneket a 162. §. eseteiben, tényleges szolgálatban álló katonai, illetőleg a katonai bíróságok hatáskörének vagy a katonai fegyelmi fenytő hatalomnak alávetett, egyéneket pedig elfogni köteles, ha erre az illetékes katonai bíróság, parancsnokság, hatóság vagy intézet, avagy a letartóztatandóhoz előjárói vagy fölebbvalói és a felhívott csendőrségi parancsnokhoz, járőrvezetőhöz vagy csendőrhez fölebbvalói viszonyban álló katonai egyén által felhivatott, illetőleg megkerestetett vagy ha az illető egyén ellen az illetékes katonai bíróság, parancsnokság, hatóság vagy intézet részéről elfogató parancs vagy nyomozó levél bocsájtatott ki.

Elfogott katonai egyéneknek a katonai hatósághoz átadása.

158. §.

A csendőrség által elfogott katonai egyén azonnal és ha lehetséges, közvetlenül a legközelebbi katonai hatóságnak (parancsnokságnak) adandó át és pedig közös hadseregbeli és hadtengerészeti egyén lehetőleg a *legközelebbi* közös hadseregbeli, honvéd vagy csendőr egyén lehetőleg a legközelebbi honvéd, illetőleg csendőr-parancsnokságnak.

Az elfogás oka és körülményei az átadó által az átvevő parancsnokságnak szóbelileg és mihelyt lehetséges, az őrsparancsnokság által, az elfogást eszközölt csendőr vagy csendőr-járőr jelentése alapján, a további eljárásra illetékes katonai parancsnokságnak írásbelileg és pedig *közvetlenül* bejelentendők.

Az elfogottól ideiglenes megőrzés végett átvett tárgyak rendszerint az elfogottal egyidejűleg az átvevő katonai parancsnokságnak vételismervény ellenében

szintén átadandók, ha ez azonban, ezen tárgyak különös fontossága vagy aggályos volta miatt vagy más okból nem lehetséges, az átvevő katonai hatóság vagy az elfogottnak kivánságára, ezen visszatartott tárgyak jegyzéke, az átvevő katonai hatóságnak átadandó és azután ezen tárgyak az őrsparancsnokság által az elfogott elleni további eljárásra illetékes katonai parancsnoksághoz, hatósághoz, intézethez vagy bírósághoz haladéktalanul és közvetlenül beküldendőek.

Nyomozó cselekmények katonai épületekben.

159. §.

Ha a csendőrségnek bárminemű nyomozó cselekményt, u. m. terheltnek vagy tanunak kikérdezését, elfogást, elővezetést, lefoglalást, házkutatást vagy a valakin levő ruha és egyéb tárgyak átvizsgálását a polgári bíróság hatóságának alávetett vagy az illetékes katonai bíróság, illetőleg parancsnokság felhívására a katonai bíróság hatóságának alávetett egyénekre vonatkozólag, katonai vagy a katonaság által megszállott épületben (hajón) kell teljesítenie, ezt csak az épület (hajó) parancsnokánál vagy helyettesénél történt előzetes jelentkezés és bejelentés és csak az utóbbiak által kijelölt katonai egyén jelenlétében fogatosíthatja.

Katonai egyének tanuként való kikérdezése.

160. §.

Akár polgári, akár katonai egyén ellen folyamatba tett nyomozás vagy puhatolódzás esetében, a tett színhelyén vagy annak közelében levő, tényleges szolgálatban álló katonai egyének is a csendőrség által

mint tanuk vagy sértettek kikérdezhetők, illetőleg a tényleges szolgálatban álló katonai egyénektől, mint tanuktól vagy sértettektől felvilágosítás kérhető.

Katona és honvéd legénységi (egyének igazolványainak ellenőrzése.

161. §.

Minden, a legénységi állományhoz tartozó, meghatározott időre szabadságolt közös hadseregbeli, haditengerészeti vagy honvéd egyének »szabadságolási igazolvánnyal«, a tartósan szabadságoltaknak, valamint a tényleges szolgálatban nem álló közös hadseregbeli vagy hadtengerészeti tartalékosnak vagy póttartalékosnak »katonai igazolvánnyal« (»Militärschein« vagy »Militärpass«-al), a tartósan szabadságolt, valamint a tényleges szolgálatban nem álló tartalékos és póttartalékos honvédnek pedig »honvédigazolókönyvecskével« kell ellátva lennie.

Jelentkezésre köteles minden népfölkelő — az előbb tiszti vagy katonai-hivatalnoki rendfokozatot viseltek kivételével — »népfölkelő igazolvánnyal« láttatik el.

A csendőrség tehát, ha arra alapos ok létezik, az ezen igazolványokban foglalt adatokat megvizsgálja, a katonai igazolványban, illetve honvéd igazoló könyvecskében foglalt személyleírást az igazolvány előmutatójával összehasonlítani és a felől meggyőződni tartozik, vajjon a tartósan szabadságolt és a tetteges szolgálatban nem álló tartalékos vagy póttartalékos tartózkodási helyén szabályszerűen jelentkezett-e? illetve a népfölkelő-kötelezett az előirt évenkénti jelentkezést teljesítette-e és ha »ajánlati lappal« van ellátva, rendes lak- vagy tartózkodási helyének válto-

zását a tartózkodási hely községi előjáróságának kellőképpen bejelentette-e, a mi a katonai, illetőleg honvéd vagy népfölkelési igazolványban foglalt hivatalos láttamozásból kivehető.

Ezen »szabadságolási«, illetőleg »katonai igazolványok« és »honvéd igazolványi könyvecskék«, vagy »népfölkelő igazolványok« azonban utazási okmányokként *nem* tekinthetők, hanem a legénységi állományhoz tartozó ily egyéneknek, ha utaznak, a szabályszerű igazoló, vagyis utazási okmányokkal kell ellátva lenniök.

Szökésben vagy önkényű eltávozásban gyanus katona vagy honvéd legénységi egyénekkel szemben való eljárás.

162. §.

A hadsereg, a hadtengerészet, a honvédség vagy a csendőrség legénységi állományába tartozó oly egyének, kik szökésben, önkényű eltávozásban vagy mint besorozott ujonczok, tartósan szabadságoltak vagy tényleges szolgálatban nem álló tartalékosok vagy póttartalékosok, tényleges szolgálatra, kiképzésre, fegyver- vagy szolgálati gyakorlatra, illetőleg a népfölkelőkötelesség teljesítésére szóló behívási parancsnak való nem engedelmeskedésben gyanusoknak mutatkoznak, a legközelebbi katonai parancsnokságnak és pedig ha lehet közvetlenül, különben pedig a közigazgatási hatóság útján adandók át.

1. A *tényleges szolgálatban* álló, a legénységhez tartozó egyén szökésben vagy önhatalmú eltávozásban *gyanusnak* tekintendő:

a) ha csapattestétől távol, vagy szolgálati állomásának körletén vagy háború idején a csapat — vagy

seregtest — parancsnoka által meghatározott körleten kívül, vagy az ellenség ellenében kiállított szélső elő-
 őrökön túl, igazoló okmány nélkül vagy hamisított,
 vagy érvénytelenné vált, elavult igazoló okmánynyal
 találtatik és az illető helyen tartózkodásra való joga-
 sultságát másképen sem bírja igazolni; különösen
 pedig, ha a csapattesttől, avagy az állomás vagy szol-
 gálat helyéről való távollét már éjjelen át vagy még
 tovább tartott;

b) ha állomásáról, egyéb szabályszerű tartózkodási
 helyéről vagy csapattestétől utazási okmánynyal, me-
 netlevéllel vagy más igazoló okmánynyal távozott
 ugyan, azonban az ezen okmány szerint nyilván nem
 igazolható útirányt követett;

c) ha igazoló okmány nélkül az osztrák-magyar
 monarchia határának átlépését kíséri meg, vagy a
 külföldről igazolvány nélkül visszatér;

d) ha a hadi fogságból elbocsájtás vagy kiszaba-
 dulás folytán külföldről visszatérve, vagy az ellenség
 hatalmából a monarchia területén megszabadulva, az
 első esetben a határ átlépésétől, a másodikban a meg-
 szabadulástól számitandó nyolcz napon belül, a leg-
 közelebbi belföldi katonai vagy polgári hatóságnál
 való jelentkezést elmulasztotta;

e) ha csapattestétől vagy szolgálati rendeltetésétől
 ugyan nem önhibája következtében szakadt el vagy
 onnan önhibáján kívül tartatott vissza, azonban az
 akadályok elhárítása után azonnal, nem vonult be;

f) ha a katonai egyenruhából annyira kivetkezett,
 hogy egykönnyen mint katona fel nem ismerhető;
 s végre

g) ha szabadsága letelte után azonnal nem vonul
 be és a bevonulás elhárítatlan akadályát kimutatni
 nem képes.

2. A besorozott ujonczok, a tartósan szabadságoltak és a tényleges szolgálatban nem álló tartalékosok és póttartalékosok, valamint a felhívott népfölkelők a katonai behívási parancs iránt elkövetett engedetlenség büntetében vagy vétségében akkor tekintendők *gyanusoknak*:

a) ha a behívási parancs nekik kézbesítettett, kifüggesztetett vagy más törvényes módon közhirré tetetett, de ők a bevonulásra kitűzött határidő eltelte után rendeltetésük helyén kívül találtatnak és nem bírják igazolni, hogy őket be nem vonulásuk tekintetében vétkes mulasztás nem terheli, vagy hogy a bevonulás alól az illetékes katonai hatóság által felmentettek;

b) ha ők — daczára, hogy behívásuk bekövetkeztét előre tudhatták — a behívási parancs kézbesítését, engedély nélküli elutazás vagy tartózkodási helyükről bejelentés nélküli eltávozás vagy elrejtőzés által — a bevonulási határidőn túl — meghiusították;

c) ha azon idő letelte után, a melyben bevonulni tartoztak, nem bírják igazolni azt, hogy a behívási parancsnak eleget tettek, vagy hogy a bevonulás alól felmentettek, vagy pedig, hogy a parancsnak való meg nem felelés tekintetében vétlenségüket igazolták;

d) ha ők — mint népfölkelésre kötelezettek — a népfölkelés megtörtént felhívása után engedély nélkül külföldre, vagy a monarchia oly részébe törekszenek jutni, a hol a népfölkelés nem, vagy nem oly mérvben hivatott fel, hogy ők ott egyenlő ily kötelezettségnek lennének alávetve.

Sorozás elől megszököttek előállítására.

163. §.

A csendőr a sorozás elől megszökötteket a közigazgatási hatóság elé vezetni tartozik.

A sorozás elől megszökötteknek, a közigazgatási hatóság által ilyenekül a csendőrségnek névszerint megjelölteken vagy a községben olyanoknak kihirdeteken kívül, még mindazok is tekintendők, a kik községi közegek vagy más hitelt érdemlő személyek feladása szerint olyanoknak látszanak, mint a kik a sorozásra való megjelenésre nézve vett felhívásnak eleget nem tettek vagy elrejtőztek.

Oly egyénekre, a kik a sorozó bizottság által mindenkorra alkalmatlanoknak nem nyilvánítottak és még sorozás alá tartozó korosztályban lévén, bel- vagy külföldön engedély nélkül utaznak, vagy nyert engedély esetén az engedély időtartamának lejárása után illetékességük vagy honosságuk helyére visszatérni elmulasztották, — különösen fel kell ügyelni s ezek is a közigazgatási hatósághoz elővezetendők.

Kelt Budapesten, 1900. évi február hó 20-án.

Széll Kálmán, s. k.

Br. Fejérváry Géza, s. k.

FÜGGELÉK

a csendőrségi szolgálati utasításnak

A) Általános részéhez.

I. rész.

Anyagi büntetőjog.

A) Büntető határozatokat tartalmazó egyéb törvények felsorolása.

A büntettekről és vétségekről szóló 1878. évi V. törvényczikken és a kihágásokról szóló 1879. évi XL. t.-cz.-en felül, ez idő szerint büntető rendelkezéseket tartalmaznak még:

az 1848. évi XVIII. t.-cz. (sajtótörvény) 30., 31., 35., 38., 41. és 44. §-ai (sajtórendészeti vétségek és kihágások);

az 1868. évi XXXVIII., a népiskolai közoktatásról szóló t.-cz. 4. §-a (tankötelezett gyermek iskolába nem küldése);

az 1873. évi XX., a hadsereg és a honvédség lószükségletének fedezéséről szóló t.-cz. 9. §-a (lóállítási köteletség megszegése);

az 1874. évi XXXIII. t.-cz. (választási törvény) 93., 94., 103., 104., 105., 106. §-ai (választási kihágások);

az 1874. évi XXXIV. t.-cz. (ügyvédi rendtartás) 39. §-a (zugirászat kihágása);

az 1876. évi XIII. t.-cz. (cseléd törvény) 107—112. §-ai (cselédrendészeti kihágások);

az 1876. évi XIV. t.-cz. (közegészségügyi törvény) 7., 20., 21., 26., 35. és 95. §-ai (közegészség elleni kihágások);

az 1879. évi XXVIII., a *rendőri bejelentési intézménynek a székes fővárosban életbeléptetéséről* szóló t.-cz. 19. §-a (köteles bejelentés elmulasztása);

az 1879. évi XXXI. t.-cz. (*erdőtörvény*) 90., 106. §-ai (erdei lopás, erdei kártétel és ezekre vonatkozó gazdaság és bűnpártolás stb.);

az 1881. évi XIV., a *kézizálogkölcson-ügyletről* szóló t.-cz. 23. és 24. §-ai (zálogüzletre vonatkozó szabályok meg nem tartása);

az 1881. évi XVII. t.-cz. (*csödtörvény*) 265—266. §-ai;

az 1881. évi XXXVIII., a *kivándorlási ügynökségekről* szóló t.-cz. 2. §-a (kivándorlás tiltott közvetítése);

az 1881. évi XXXIX., a *műemlékek fentartásáról* szóló t.-cz. 15. és 16. §-ai;

az 1883. évi XVII., a *phylloxera elleni óvintézkedésekről* szóló t.-cz. 12. §-a;

az 1883. évi XVIII., a *magyar czímer használhatásáról* szóló t.-cz. 9. §-a (az ország czímerének tiltott használata);

az 1883. évi XX., a *vadászatról* szóló t.-cz. 26—33. §-ai (vadászati kihágások);

az 1883. évi XXIII., a *fegyveradórol és a vadászati adórol* szóló t.-cz. 39—49. §-ai;

az 1883. évi XXV., a *uzsoráról és káros hitelügyletekről* szóló t.-cz. 1—18., 24. és 26. §-ai;

az 1883. évi XXXI., a *részletügyletről* szóló t.-cz. 14. §-a;

az 1884. évi XVII. t.-cz. (*ipartörvény*) 156—159. és 164. §-ai;

az 1885. évi XXIII., a *vizjogról* szóló t.-cz. 146., 184, és 185. §-ai;

az 1885. évi XXV., a *selyemtenyésztés védelméről* szóló t.-cz. 4. §-a;

az 1886. évi XXII., a *községekről* szóló t.-cz. 15. §-a (lakási szándék be nem jelentése külföldi által);

az 1887. évi XXII., a *közegészségügyi törvényt módosító* t.-cz. 11. és 12. §-ai (védhimlőoltási kötelesség nem teljesítése);

az 1887. évi XLIV., a *dohányjövedéki törvények módosításáról* szóló t.-cz. 13. §-a (dohánytermelés, kezelés vagy elárusítás ellenőrzésével megbízott pénzügyi vagy más hatósági közeg elleni erőszak büntette);

az 1888. évi VII., a *állategészségügyről* szóló t.-cz. 146—154. §-ai;

az 1888. évi XIX., a *halászatról* szóló t.-cz. 62—66. §-ai;

az 1888. évi XXXI., a *távirda, távbeszélő és egyéb villamos berendezésekről* szóló t.-cz. 11. §-a;

az 1889. évi VI., a *véderőről* szóló t.-cz. 35., 44., 45., 47—50. és 61. §-ai;

az 1890. évi I., a *közutakról és vámokról* szóló t.-cz. 107—123., 125—133. és 135—144. §-ban körülírt (út- és vámrendészeti) kihágások;

az 1890. évi II., a *védjegyek oltalmáról* szóló t.-cz. 31. §-a (kötelező áruvédjegy nem használása);

az 1891. évi XXI., a *katonai behívási parancs iránti engedetlenség és az erre csábítás megbüntetéséről* szóló t.-cz. 1—4. és 6. §-ai;

az 1891. évi XIII., a *vasárnapi munkaszünetről* szóló t.-cz. 6. §-a;

az 1891. évi XIV., a *ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről* szóló t.-cz. 83. §-a (iparosok betegsegélyezésére vonatkozó szabályok megszegése);

az 1891. évi XXXIV., a *kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról* szóló t.-cz. 5. §-a (lőfegyver megvizsgálásának elmulasztása);

az 1891. évi XLI., a határ- és földmérési jelek büntetőjogi védelméről szóló t.-cz. 1—4. §-ai (határjelhamisítás, megrongálás és megsemmisítés);

az 1893. évi XXIII., a mesterséges borok készítésének és azok forgalomba hozásának tilalmazásáról szóló t.-cz. 5. és 6. §-ai;

az 1893. évi XXVIII., az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről szóló t.-cz. 37., 38. és 39. §-ai;

az 1893. évi XXXIV.; a csomagokban árult cikkek mennyiségtartalmának helyes megjelöléséről szóló t.-cz. 4—6. §-ai (csomagok mennyiségtartalmának törvényellenes megjelölése);

az 1893. évi XXXVII., a népfölkelés némely csoportjainak jelentkezési kötelezettségéről szóló t.-cz. 2. §. (jelentkezési kötelezettség áthágása);

az 1894. évi XII., a me.őgazdaságról és mezőrendőrségről szóló t.-cz. 93—96. §-ai (mezőrendészeti kihágások);

az 1894. évi XXIX., az üzletszerű vagy nyilvános fogadásoknak s a kölcsönös fogadások közvetítésének a lóversenyeknél való szabályozásáról szóló t. cz. 10. § a (fogadások közvetítése a lóversenyen engedély nélkül);

az 1894. évi XXXI., a házassági jogról szóló t.-cz. 121—124. §-ai;

az 1894. évi XXXIII., az állami anyakönyvekről szóló t.-cz. 80., 82., 83 és 94. §-ai (anyakönyvi kihágások);

az 1895. évi VIII., a mezőgazdasági statisztikai adatok összeírásáról szóló t.-cz. 6. §-a (hamis adatok bevallása vagy az összeírásnak szándékos megakasztása);

az 1895. évi XVIII., az áruforgalmi statisztikáról szóló 1881. évi XIII. t.-cz.-et módosító kiegészítő t.-cz. 3. §-a (valótlan árúnyilatkozat beszolgáltatása);

az 1895. évi XXXVII., a *találmányi szabadalmakról* szóló t.-cz. 49. §-a (szabadalom-bitorklás);

az 1895. évi XLI., a *védjegyek oltalmáról* szóló törvényt módosító és kiegészítő t.-cz. 8. és 9. §-ai (iparvédjegy-hamisítás);

az 1895. évi XLVI., a *mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról* szóló t.-cz. 3. és 4. §-ai;

az 1897. évi XXXIV., a *bűnvádi perrendtartás életbe léptetéséről* szóló t.-cz. 20. §-a (nem nyilvános tárgyalás vagy főtárgyalás közzététele);

az 1897. évi XXV., a *központi statisztikai hivatalról* szóló t.-cz. 13—15. §-ai (hamis vagy valótlan statisztikai adatok bevallása, statisztikai adatok gyűjtésének megakadályozása stb.);

az 1897. évi XXXVII., a *büntetőtörvénykönyv 412. és a kihágási büntetőtörvénykönyv 59. §-ának módosításáról* szóló t.-cz. 1. és 2. §-ai (bélyeghamisítás, pénzhez vagy bélyeghez hasonló tárgyak készítése);

az 1897. évi XLI., a *nyomdatermékek tudományos czélokra szolgáló köteles példányainak beszolgáltatásáról* szóló t.-cz. 12. §-a (nyomdai termékek köteles példányának be nem szolgáltatása, illetőleg nyomdakimutatásokra vonatkozó szabályok megszegése);

az 1898. évi II., a *munkaadók és a mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról* szóló t.-cz. 58—66. §-ai;

az 1899. évi XV., az *országgyűlési képviselőválasztások feletti biráskodásról* szóló t.-cz. 169., 170., 171., 172. és 175. §-ai;

az 1899. évi XXXVII., az *osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbításáról* szóló t.-cz. 7. §-a (bankjegyek vagy pénzjegyek gyanánt használható más nem kamatozó kötelezvények jogosulatlan kibocsátása);

az 1899. évi XLI., a vizimunkálatoknál, az út- és vasut-építésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról szóló t.-cz. 31—34. §-ai;

az 1899. évi XLII., a gazdasági munkavállalkozókról és segédmunkásokról szóló t.-cz. 11. §-a;

az 1899. évi XLIII., az 1900. évi népszámlálásról szóló t.-cz. 5. §-a.

B) Csak magánindítványra üldözhető bűncselekmények felsorolása:

Csak *magánindítványra* üldözhető bűncselekmények:

I. a büntető törvénykönyv (Btk.) értelmében:

1. a hamis vád, ha annak alapján a hamisan vádlott ellen a büntető eljárás nem indított meg. (229. §.) Ha a hamisan vádlott ellen büntető eljárás indított, a hamis vád *hivatalból* üldözendő;

2. az erőszakos nemi közösülés (232. §.), a szemérem elleni erőszak (233. §.) és a megfertőztetés (236. §.).

Ha azonban a 2. alatt felsorolt büntettekkel az elkövetés idejére és helyére nézve összefüggő és *hivatalból* üldözendő más bűntett is forog fenn, vagy ha e bűntettek a megsértettnek *halálát* okozták, vagy végre ha a 232. és 233. §-okban meghatározott bűntettek fel- vagy lemenő ágbeli rokonon vagy testvéren, illetőleg a tettesnek gyámságára, gondnokságára, tanítására, nevelésére, felügyeletére, gyógykezelésére vagy gondviselésére bizott személyen követték el, akkor a bűnvádi eljárás *hivatalból* indítandó meg;

3. vérfertőztetés vagy természet elleni fajtalanság testvérek között (244. §.), kivéve, ha a bűntett fér-

fiak között, erőszakkal vagy fenyegetéssel követtetett el, vagy ha a sértettnek halálát okozta, mely esetekben *hivatalból üldözendő*;

4. a szemérem elleni büntett (245. §.);

5. a házasságtörés (246. §.);

6. érvénytelen házasság csalárd megkötése (255. §.);

7. a rágalmazás (259. §.) és

8. a becsületsértés (261. §.). Az 1878. évi V. t.-cz. 269—272. §-aiban felsorolt esetekben azonban a rágalmazás és a becsületsértés magánindítvány nélkül is, *hivatalból*, de csak az illető hatóság, közhivatalnok vagy az utóbbinak felebbvalója által megadott felhatalmazás, a 272. §. esetében pedig a sértett külföldi uralkodó, államfő, követ vagy ügyviselő részéről kijelentett kívánat alapján üldözendő;

9. a könnyű testi sértés vétsége (301. és 312. §.);

10. a gyermekrablás (317—319. §.);

11. a leányszöktetés (320. §.) és

12. a nőrablás (321. §.). Ha azonban a 10—12. pontokban felsorolt büntettekkel kapcsolatban a fennebbi 2. pont utolsó bekezdésében meghatározott valamely eset is forog fenn, vagy ha súlyos testi sértés is követtetett el, ez esetekben az eljárás *hivatalból* indítandó meg;

13. levél- és távsürgönytitok megsértése magánegyén által (327. §.);

14. a hivatal-, állás- vagy foglalkozásnál fogva megtudott vagy rábizott titoknak alapos ok nélkül felfedezése a közhivatalnok, ügyvéd, orvos, sebész, gyógyszerész vagy szülésznő által (328. §.);

15. magánegyén által elkövetett magánlaksértés vétsége (332. §.);

16. a lopás, ha az házastársak fel- vagy lemenő

ágbeli rokonok, testvérek vagy közös háztartásban élő rokonok közt volt elkövetve, úgyszintén ha azt a gyámolt gyámja, a gondnokolt gondnoka, vagy a növendék nevelője ellen követte el (342. §.); továbbá ha azt a tettes vagy részes az ellen, kinek szolgálatában vagy fizetésében áll, vagy háztartásában él, vagy az utóbbival közös háztartásban élő hozzátartozók ellen követte el (343. §.);

17. az előbbi (16.) pontban felsorolt egyének ellen elkövetett sikkasztás (358. §.);

18. a hűtlen kezelés vétsége (361. §.);

19. a jogtalan elsajátítás, (365., 367. és 368. §.), ha az által az elsajátítónak házastársa, fel- vagy lemenő ágbeli rokona, testvére, vele közös háztartásban élő rokona, gyámja, gondnoka vagy nevelője károsított meg (369. §.);

20. a csalás (379. §.), ha az az előbbi pontban meghatározott személy ellen volt elkövetve (389. §.);

21. minden más esetben is *a csalás*, kivéve: *a*) ha a csaló az általa véghezvitt büntetendő cselekmény elkövetése végett közhivatalnoki jelleget vagy hatósági megbízást szinlelt, vagy *b*) ha a csalást közhivatalnok, ügyvéd, meghatalmazott, ügyvivő vagy magánhivatalnok hivatala vagy megbízása körében követte el, vagy *c*) ha a csaló visszaeső, vagyis csalás miatt már két ízben megbüntetve volt és utolsó csalása elkövetését megelőző büntetésnek kiállása óta 10 év még el nem telt (381. §.), végre *d*) kivéve a *biztosítási csalást*, vagyis azon esetet, midőn valaki saját biztosított vagyonát megsemmisíti vagy megrongálja. (382. §.).

Az utóbb felsorolt négy esetben a csalás *hivatalból üldözendő*; annak az esetnek kivételével, ha a 19. pontban meghatározott személy ellen volt elkövetve, mert

ilyenkor a 21. pontban foglalt kivételek eseteiben is csak magánindítványra üldözhető;

22. idegen ingó vagyon jogtalan megrongálásának vétsége (418. §.);

23. más ingatlan vagyonának jogtalan elfoglalása vagy szándékos és jogtalan megrongálása, illetőleg a földtől el nem választott termékének felhasználása. (421. §.)

II. A kihágási büntető törvénykönyv (Kbtk.) értelmében:

24. négy korona értéket felül nem haladó élelmi vagy élvezeti cikk lopása (126. §.);

25. idegen ingó dolognak tudva jogtalanul használata és ez által megrongálása; továbbá idegen ingatlan vagyon szándékos és jogtalan megrongálása vagy a földtől el nem választott termékének felhasználása, de mindkét esetben csak akkor, ha az okozott kár tíz korona értéket felül nem halad. (127. §.)

III. Az egyéb törvényekben körülírt bűncselekmények közül:

26. az erdei lopás és erdei kártétel (1879. évi XXXI. t.-cz. 90—108. és 111—114. §§.).

Az erdei kihágások közül azonban hivatalból üldözendők a következők:

1. tűz gerjesztése az erdőben vagy annak közelében;

2. a gerjesztett tűznek felügyelet nélkül hagyása, vagy más, a tűzveszély kikerülésére szükséges intézkedések elmulasztása;

3. az erdőben vagy annak közelében talált tűznek el nem oltása (11. §.);

4. erdőégések -oltása iránti kötelezettség megtagadása (109. §.);

5. erdőégés esetében a közigazgatási hivatalnok által a hivatalánál fogva őt illető intézkedések körül elkövetett köteleességszegés. (110. §.)

27. A vadászati kihágások (1883. évi XX. t.-cz. 39. §.). Ezek közül azonban hivatalból üldöztetik a következő cselekmények elkövetője:

1. a ki tiltott időben vadászik (29. §.);

2. a ki a vadak fiait ellopja, a madarak fészkeit (kivéve az ártalmasokéit) elrombolja, tojásait elszedi (30. §.);

3. a ki tiltott időben hasznos vadat lő, árul vagy vesz (31. §.);

28. az uzsora vétsége (1883. évi XXV. t.-cz. 1., 2., 3., 5., 6. és 9. §§.);

29. az 1894. évi XII. t.-cz. 93—95. §-aiban körülírt egyes mezőrendészeti kihágások;

30. a szabadalom-bitorlás kihágása (1895. évi XXXVII. t.-cz. 49. és 50. §§.);

31. az iparvédjegy-hamisítás (1895. évi XLI. t.-cz. 8. és 9. §§., illetőleg az 1890. évi II. t.-cz. 27. §-a);

32. a vízi munkálatoknál s az út- és vasutépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról szóló 1899. évi XLI. t.-cz. 32. §-ának a), 33. §-ának a), b) és d) pontjaiban, továbbá 34. §-ának első bekezdésében és b) pontjában megállapított kihágások. (Idézett t.-cz. 35. §.)

A magánindítványi bűncselekmények hivatalból üldözendők a fennebbi 1—32. pontokban felsorolt eseteken felül is akkor, ha a magánindítványi büntettet, vétséget vagy kihágást a sértett ellen ennek atyja, gyámja, illetőleg a gondnokság alatt levőnek gondnoka követte

el. (1878. évi V. t.-cz. 113. §. utolsó bekezdése; 1879. évi XL. t.-cz. 12. §.) Ilyen esetben tehát magánindítvány *nélkül* is, hivatalból vagy bárkitől tett feljelentés alapján, mindazokat az intézkedéseket meg kell tenni, illetőleg mindazokat a nyomozó cselekményeket teljesíteni kell, a melyek hivatalból üldözendő bűncselekmények eseteiben végezhetők.

C) A »magánindítványra jogosult« (B. P. 13. §. kilenczedik bekezdés) meghatározása.

Magánindítvány tételére jogosult:

1. Általában a *sértett* (vagyis az, kinek bármely jogát sértette vagy veszélyeztette az elkövetett vagy megkísérlett bűncselekmény), ha ő életének tizenhatodik évét betöltötte és gondnokság alatt nem áll.

Ha a sértett abban az időpontban, melyben magánindítványt kellene tenni, életének *16-ik évét még be nem töltötte, helyette* atyja, illetőleg gyámja lesz magánindítványra jogosult.

2. *Az esküdtbiróság vagy kir. törvényszék* hatáskörébe utalt magánindítványi bűncselekmények esetében (1. Függelék II. rész) még a következőkre kell ügyelni:

A 16—24 éves kiskorúak helyett a »*vagyon ellen irányzott*« bűncselekmény esetében csak atyjuk vagy gyámjuk; egyéb bűncselekmények miatt, a sértettek-től függetlenül és önállóan, mind törvényes képviselőjük, mind önmaguk indítványt tehetnek.

Ha a 16—24. éves sértett nagykorúsított, vagyon ellen irányzott bűncselekmény miatt is *önmaga* tehet magánindítványt.

Gondnokság alatt lévő elmebeteg, gyengeelméjűek és siketnémák továbbá egy évnél hosszabb idő óta

távollevők helyett, kiknek tartózkodó helye ismeretlen, vagy a kik hazajövetelükben és vagyonuk kezelésében gátolva vannak, végre egy évnél hosszabb tartamú szabadságvesztés - büntetésre ítélték helyett, bármely bűncselekmény miatt *gondnokuk* tehet magánindítványt.

Gondnokság alatt levő *pazarlók* helyett *vagyon ellen irányzott* bűncselekmény esetében *gondnokuk* a magánindítványra jogosult.

Jogi személyek (egyesületek, társaságok) helyett azok tehetnek magánindítványt, a kik a jogi személyt — akár az alapszabályok, akár más jogforrás alapján — magánjogi jogviszonyaiban is képviselik.

Az 1878. évi V. t.-cz. négy bűncselekménynél különleges rendelkezéssel, kifejezetten meghatározza a magánindítványra jogosultat. Ezek:

a) A testvérek közötti vérfertőztetés és természet elleni fajtalanság esetén, a 244. §. szerint a *szülő*, illetőleg *gondnok*;

b) a *szemérem elleni* büntett (245. §.) miatt a *sértett nő* vagy *férje*;

c) holtak ellen elkövetett rágalmazás és becsületsértés esetén, valamint akkor, ha a rágalmazott vagy sértett a rágalmazás vagy becsületsértés elkövetésekor még életben volt, de az indítványozási határidő lejárt előtt meghalt s a bűnvádi eljárás megindítását halála előtt nem indítványozta, a 273. §. alapján a *megholtnak gyermekei, szülői, testvérei vagy házas-társa*;

d) ha valaki az ellen, kinek szolgálatában vagy fizetésében áll, vagy háztartásában él, vagy az utóbival közös háztartásban élő hozzátartozók ellen lopást (343. §.) vagy sikkasztást (358. §. utolsó bekezdés)

követ el, a magánindítványt a sértetten kívül az idézett §-ok intézkedése értelmében a *szolgálatadó* vagy a *ház feje is megtehetik.*

3. Az uzsora vétsége miatt a sértett fél *mellett* ennek házastársa, fel- és lemenő ágbeli rokona, illetőleg a gyámság vagy gondnokság alatt levő sértett *helyett* a gyám vagy a gondnok a magánindítványra jogosultak (1883. évi XXV. t.-cz. 9. §.)

4. Ha a kir. járásbiróság hatáskörébe utalt (l. a II. alatti »Táblázatos« kimutatást) és csupán magánindítványra üldözhető bűncselekmény miatt az eljárás kir. járásbiróság előtt folyik, — tekintet nélkül arra, hogy a sértett kiskorú-e vagy hogy mily okból van gondnokság alá helyezve, — bármely sértettnek atyja, gyámja vagy gondnoka, továbbá a sértett nőnek férje által tett feljelentést is magán indítványnak kell tekinteni. (B. P. 525. §. második bek.)

D) Indítványozási határidő.

A *magánindítványt* attól a naptól számított három hó alatt kell előterjeszteni, a mely napon az elkövetett bűntett vagy vétség és annak elkövetője, a magánindítványra jogosultnak tudomására jutott.

A mennyiben azonban az illető bűncselekmény a fenforgó esetben (p. az 1878. évi V. t.-cz. 113 §. utolsó bekezdése alapján) hivatalból üldözendő, az eljárást akkor is meg kell indítani, ha a bűncselekményt akár a magánindítványra jogosult, akár más, a három hó lejárta *után* jelentette fel.

Uzsora vétsége miatt a magánindítvány a három évi elévülési határidőn belül bármikor előterjeszthető. (1883 : XXV. t.-cz. 9. §. második bek.)